СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 65. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 19. марта, 1924. VOL. XXXII. No. 65. Jersey City, N. J., Wednesday, March 19, 1924. THREE CENTS

СИПЛЮТЬ НОВІ ДОКАЗИ НА ХАБАРНИЦТВО МІНІСТРА СУДІВНИЦТВА

ВАШІНҐТОН, 17. марта. — Джеральд О. Голдридж, бувший спеціяльний агент департаменту судівництва, зізнав перед сенатовим комітетом, ведучим слідство проти генерального прокуратора Догерті, що Догерті знав все докладно про безправне виставлюванне в театрах рухомих образків з кулачної боротьби межи Карпантієром а Демпсім, ба що навіть власне Догерті казав властителям образків заплатити собі 50 процентів приходів.

Агент зізнав далі, що його усунено з уряду за те, що він виступив проти безправства та зажадав судового слідства за виставлення заборонених законом образків. Та сама доля стрінула кількох його товаришів, що станули на тім самім становищі.

Свідок умішав в справу також Бернса, начальника бюра шпіонажі при департаменті судівництва, котрому він предкладав звіти зі своїх слідств, а котрий мав все те тушувати.

ДОГЕРТІ БОРОНИТЬСЯ ПРОТИЗАКИДАМИ

ВАШІНҐТОН, 17. марта. — Генеральний прокуратор Догерті оголосив публично свого листа, який він вислав через своїх адвокатів до сенатового комітету, ведучого слідство в справі департаменту судівництва. В сьому листі Догерті заявляє, що обтяжуючі його зізнання колишньої жінки покійного Джесі Смита є чистою пімстою над ним за те, що він не дався застрашити її та не віддав її 150,000 долярів, як вона сього жадала. Догерті домагається від сенатового комітету покликання свідків, які моглиб доказати правдивість його закидів.

ПРОЦЕС УРЯДУ ЗА НАФТОВІ ТЕРЕНИ

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 17. марта. — Федеральний суд видав судову заборону проти дальшого використування федеральних нафтових теренів арендуючими їх підприємствами.

Заборону видав суд на домаганє спеціяльних адвокатів федерального уряду Померина та Робертса. Щоби не пошкодити ні урядови ні арендаторам, обі сторони згодилися перед судом, що нафтярі покищо перестануть добувати далі нафту зі своїх шибів, а зате вони будуть могти продавати далі вже добуту нафту.

СТАРАННЯ КОЛО ЗАВЯЗАННЯ ТРЕТОЇ ПАРТІЇ

ВАШІНҐТОН, 16. марта. — Політичні приятелі сенатора Ла Фолета признали публично, що заходи поступових конгресменів та сенаторів коло заснования трето їпартії вже значно поступили вперед. Сенатор Ла Фолет вже навіть мав згодитися бути кандидатом нової партії при наближаючихся президіяльних виборах, однак він подав за умову своєї кандидатури, щоби републиканська партія іменувала на свого кандидата реакційну (назадницьку) людину. Організатором партії ходить тепер, хто має кандидувати зі сеї партії на заступника президента; яко можливих кандидатів подають Брендайса, сіоніста та члена найвисшого суду Злучених Держав, та Дениелса, що був міністром фльоти в кабінеті Вилсона.

Обі старі партії добре стережуть за розвоєм нової партії, бо бояться, що боротьба трох партій буде для них труднійша, як боротьба двох.

БОНУСОВИЙ ПРОЄКТ ПРОТИ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНА

ВАШІНҐТОН, 17. марта. — Члени фінансового комітету сенату звернули увагу сенатови, що вони не можуть встановити висоти знижки податків в новім податковім законі так довго, поки не буде рішено, що мається зробити з бонусовим проектом.

НОВІ ПРОЄКТИ ПРО УРЯДОВАННЄ ПРЕЗИДЕНТА

ВАШІНҐТОН, 17. марта. — Перед сенатом розбирано аж два проекти про урядованне президента Злучених Держав. На основі проекту сенатора Вилиса президент мавби право бути на уряді лишень одну каденцію з 4 літ, після проекту сенатора Гариса, президент мавби урядувати 6 літ. Оба проекти перепали.

ЗМІНИ В ІМІҐРАЦІЙНІМ ПРОЄКТІ

ВАШІНҐТОН, 17. марта. — Іміґраційний комітет палати послів постановив завести в іміґраційнім проекті такі зміни про іміґрацію з Японії, яких домагався секретар стейту Гюз.

В постановах про іміґрацію зі східних та полудневих країв Европи не заведено ніяких суших змін.

ВИЛЕТІЛИ В ПОДОРОЖ ДОВКОЛА ЗЕМЛІ

САКРАМЕНТО, Каліфорнія, 17. марта. — Три великі воздушні кружляки американської армії вилетіли нині в товаристві шістьох звичайних літаків у свою подорож довкола світа. Вилетіли вони з Кловер Філд, коло Санта Моніки та за перший день перебули досить небезпечну дорогу каліфорнійськими горами та по 370 милях дороги осіли на перший стації в Сакраменто.

АМЕРИКА НЕ ГОДИТЬСЯ НА ФРАНЦУЗЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ ПРО ДОВГИ

ВАШІНҐТОН, 17. марта. — Секретар стейту Гюз повідомив французького амбасадора, що уряд Злучених Держав відкидає французьку пропозицію про сплачуванне воєнних довгів, після котрої малаби осівати міжнароднoу агенцію, яка малаби мати начальний нагляд над всіми питаннями щодо сплати воєнних довгів.

СКІНЧИЛИ БОРОТЬБУ ЗА ІМЕНОВАННЄ МУРИНА УРЯДНИКОМ.

ВАШІНҐТОН, 17. марта. — Нині покінчилася нарешті кількалітна боротьба за іменованнє митовим урядником в Луїзіяні одного Мурина, Волтера Ковгена на імя. Се іменованнє котре було відкинене сенатом уже два рази, нарешті найшло більшість в сенаті та перейшло 39 голосами проти 38.

ЛЮТИЙ ЗЛОЧИН З ПІМСТИ.

Дня 11. марта сього року сталася в Ню Йорку страшна подія. В домі під ч. 154. на Ридж стріт повстав в ночи огонь на горішнім поверсі дому. Огонь поширився так скоро, що мешкаючі на сьому поверсі родина Українця Степана Кубача не мала ніякого ратунку. Жінка Кубача Анна погоріла на смерть, попарений тяжко огнем Кубач скочив видно в приступі божевілля через біль з вікна на вулицю і помер незадовго потім в шпитали від попарень та покалічень. Там теж померли від попарень двоє дітий родини Кубачів: 5-літний хлопчик Венямін та 8-літний Іван.

Поліція зараз розвела слідство, і її підозріння впало на Василя Веренчука, 38-літного помивача посуди в одній нюйорській реставрації, котрий мав часто заходити до Кубачів в послідними часами відгрожуватися їм пімстою. Поліція стала пошукувати за ним, але ніяк не могла його піймати. Аж в понеділок рано побачив його один робітник, що мешкає в домі випадку, та доніс поліціянтови, а сей і арештував Варенчука. На поліції Варенчук і росказав спокійно ось що:

Він походить з Польщі, де має жінку і двоє дітий, за котрих однак не дбає. Самий він є дуже побожний чоловік, але, як напеться, Бог його покидає. В Америці запізнався він з Анною Баклай, котра теж мила посуду, і через пять літ вона жила з ним як муж зі женою. Кілька тижнів тому Кубач представив Анні Баклай Миколу Бручака, що приїхав був до Ню Йорку з Верджінії, де він є майнером. Свіжі знакомі сподобалися собі навзаїмно від першого погляду. За якийсь час Анна Баклай і покинула Веренчука. Веренчук довідався, що се Кубач, котрий був більше прихильний Бручакови, як йому, росповів Анні Баклай про Веренчукову жінку й діти в краю. Анна й покинула Веренчука та поїхала з Бручаком до Верджінії. Веренчук тоді й постановив пімститися на Кубачу. Він роздобув пять гальонів нафти, обляв ними в ночі двері мешкання Кубачів, і кинув на нафту запалений сірник. Коли мешканне займалося, він пішов спати до готелю.

ЮВИЛЕЙ УКРАЇНСЬКОГО УЧЕНОГО.

Дня 26. лютого 1924 р. минає 75 літ від дня уродження і 50 літ наукової праці визначного українського ученого професора Ф. А. Щербини. Для відсвятковання цього ювілею улаштовують Український Вільний Університет у Празі, Українська Господарська Академія в Подебрадах і Українське Правниче та Економічне Товариство в Празі святочну академії дня 2. марта в Празі в салі геольоґічного Інституту.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Спростованнє.

В числі 63 була поміщена новинка про Жіночі Збори у справі протестаційного віча з приводу замучення ляцькою владою Українки Ольги Бесарабової підписана Жіночою Громадою. Підпис Жіночої Громади попав через помилку, що отсим просується.

У. Н. ХОР У ФЛОРИДІ.

При кінці минулого місяця Український Національний Хор під проводом Олександра Кошиця покинув острів Кубу і приїхав до Флориди. Там сперш був у Кій Вест, а відтак виїхав до Маєні, де дав концерт 11. с. м.

САМОВБИЙСТВО ЧЕРЕЗ ЗАВЕДЕНУ ЛЮБОВ.

В Скрентоні, Па. покінчив своє життє самовбийством 23-літний Українець Франко Березинський. Як виказало слідство, причиною самовбийства була заведена любов. Мав він любитися в 16-літній Анні Кунатниківній та ходив з нею вже пару літ. Коли одної неділі дівчина звернула Березинському всі його дарунки, якими він її засипував, парубок прийшов був в страшній роспучі до дівчини та став її відгрожуватися, що він має револьвер, набитий двома кулями, з котрих одна для неї, друга для нього. Дівчина не дала зворушитися просьбами, і Березинський вийшов з хати. Та ледво увійшов кілька кроків від дому, як він виняв револьвер та вистрілив два до своїх грудий. Його забрано до шпиталя, де він зараз і помер. Перед смертю казав продати всі дарунки, звернені його любкою, та віддати гроші на малолітні свої сестри й братя.

УКРАЇНЦІ В ГРАХ І СПОРТАХ.

Як доносять ґазети з Пертамбою, Ню Джерзі, там попишується умілою грою в кошиковий мяч („бескетбол") Український Католицький Клюб. Нюйорські ґазети подають, що о шампіона в шахи побиваеться межи инчими Е. Боголюбов яко представник шахістів з України.

ГОЛОДІВКА У ВАРШАВСЬКИХ ТЮРМАХ.

Дня 17. м. м. у варшавській тюрмі розпочало голодівку 63 політичних вязнів.

ДЗВОНИ.

Дня 12. м. м. до Варшави прибув з Росії новий траспорт 700 дзвонів. Ті дзвони передано окремій комісії, яка провіривши їх буде віддавати компетентним парохіям.

МАРКО ЛУЦКЕВИЧ „ТРАТИТЬ МАНДАТ".

„Монітор Польскі" поміщує ухвалу державної виборчої комісії з дня 15. лютого про Марка Луцкевича і про утрату його посольського мандату в польськім соймі.

В. ВИННИЧЕНКО В ПРАЗІ.

„Руль" подає, що В. Винниченко прибув до Праги, де дня 11. м. м. виголосив реферат про сучасну політичну ситуацію на Україні. Для вислухання реферату зібралася українська еміґрація; між иншими богато визначних політичних діячів.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА У ВАРШАВІ.

У Варшаві вибухла пожежа в будинках, де стояло 30 війскових коней і великі склади сіна та збіжжа. Будинки згоріли. Шкода виносить понад 100 міліярдів.

ВЕЖА ЛЄНІНА.

На останнім засіданні ради народних комісарів в Москві ухвалено побудувати вежу в честь Леніна. Це вежа буде 2 рази вища від вежі Айфля. Найвизначнійші техніки предложили проект будови. Проект затверджено.

І В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ НУЖДА.

В чехословацькім місті Ліберці 70-літний старець Перегсдорфер застрілив свою 65-літну жінку й себе. Причиною голод, нужда.

ПОХОРОНИ ЖЕРТВ ЗЕМЛЕТРУСУ.

З Токіо подають, що жертви останнього землетрусу в японській столиці будуть похоронені у величавім мавзолеї, високім на 70 метрів. Мавзолей містить при вході статую Будди.

ПАМЯТНИК ГАЙНРІХОВИ ГАЙНЕ В ПАРИЖІ.

На камяниці у Парижі, де 17. лютого 1856 помер Гайнріх Гайне, буде вмурована памяткова таблиця. Париські ґазети присвячують з цієї нагоди чимало місця німецькому поетови.

ТРАГЕДІЯ УЧЕНИКА.

В Мінхені кинувся з третього поверха реальної школи 15-літній ученик Ганс Кольман і згинув на місці. Причиною самовбивства була погана нота і втрата 7.20 марок, які дав йому батько на шкільну заплату.

УПАДОК СИЛИ І ПОВАГИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ВЛАДИ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ В РОСІЇ

ПАРИЖ, 17. марта. — З Росії приходять разураз вісти з достовірних жерел, які стверджують упадок сили і поваги большевицької влади серед населення в Росії. В Росії нема тепер правителів, є тільки управителі, які не правлять, а сповняють свої обовязки. Леніна ніхто не всилі заступити. Тому навіть серед комуністів нема вже запалу, а запанувала зневіра.

До того ширится безробітте і зростає голоднеча, а з тим і невдоволенне населення, якому влада не вміє зарадити і зрештою не має на се способів. Вже розпущено домів 150,000 жовнірів ізза недостачі засобів на їх удержанне, але се тільки погіршило ситуацію, бо звільнені салдати ведуть аґітацію проти совітської влади.

Чека („чрезвичайка" — себто надзвичайна комісія для поборювання „контр-революції") який час ще може спинювати революційний рух в Росії і в других краях, що до неї прилучено, але як революція захопить маси і станеться загальною, то совітська влада пропала раз на все.

Большевицькі комісари се вже передбачають. Недавно сказав Леон Каменев у розмові, що в Росії може небаром прийти до перевороту, але тоді він волїти-ме, щоби власть у державі переняла крайня правиця (монархісти) аніж демократи.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕЗЕРТИР ХОЧЕ ВЕРНУТИСЬ ДОМІВ

БЕРЛІН, 17. марта. — В тутешніх поінформованих кругах запевняють, що американський дезертир Ґровер Клівленд Бергдолл, котрий втік до Німеччини з Америки, має гадку вернутись домів і відсидіти в тюрмі за свою провину.

НІМЕЦЬКИЙ КРОНПРИНЦ ПРОДАЄ МАШИНИ

ЛОНДОН, 17. марта. — Тутешні часописи повідомляють з Берліна, що бувший німецький престолонаслідник Фрідрих Вільгельм ізза недостачі гроший пішов до бизнесу. Він мешкає в Потсдамі коло Берліна і продає рільничі машини.

АМЕРИКАНСЬКІ АРХИЕПИСКОПИ В РИМІ

РИМ, 17. марта. — Американські католицькі архиепископи Гейс з Ню Йорку і Мунделяйн з Шикаго, прибули вже сюди. Римляни привитали їх овацією.

Нині будуть вони у Ватикані на послуханню у папи римського.

ПАПА РИМСЬКИЙ СЛУХАЄ РАДІО-КОНЦЕРТ

РИМ, 17. марта. — У Ватикані побудовано для папи римського радіофон. Нині слухав опери Борис Годунов з римського театру Констанції. Пізнійше слухав з лондонської радіостації.

Радіофон папи такий сильний, що може навіть ловити стації американські.

ЗАПЛАТЯТЬ КОРОЛЕВИ ЗА ДОБРОВІЛЬНЕ УСТУПЛЕННЄ

АТЕНИ, столиця Греції, 17. марта. — Грецьке правительство предложило грецькому королеви Юрієви II умову добровільного уступлення з престола.

На основі сеї умови він мігби задержати собі титул короля і діставав би від Греції платню.

„ЛЕНІНГРАД"

ЛОНДОН, 17. марта. — Англійська почта мала в останньому часі богато клопоту з „Ленінградом". Вона старалася звертати до Петербурга всі листи, адресовані до Петграду і Ленінграду, або додавала на адресі: Пробуй Ленінград! Одначе російська почта, по наказі своєї влади, імовірно зверне всі листи, які не мати-муть виразної адреси: Ленінград. Тому англійська почта сподівається богато зворотів і тоді зверне увагу публики, щоб набудуче писали тільки Ленінград.

ЧІЧЕРІН У СПРАВІ БЕСАРАБІЇ

МОСКВА, 17. марта. — Російський советський комісар закордонних справ Григорій Чічерін вислав ноту до французького премієра Пуанкаре, в якій протестує проти потвердження французьким парляментом умови про віддачу Бесарабії під Румунію.

Чічерін каже, що се є вмішуванне в російські справи.

Алянти „признали" Румунії Бесарабію вже тому пару літ, а Чічерін щойно тепер обзивається, як французький парлямент ще взявся „признавати" се алянтське „признанне". Трохи пізно, але він видно пізній як усі Славяни і вважає, що всетаки ліпше пізно ніж ніколи.

Дня 24. с. м. російські большевики мають конференцію з Румунами у Відні. Побачимо, чи і там будуть так твердо стояти при своїх домаганнях як се роблять на словах, чи може так зречуться Бесарабії як зреклись українських і білоруських земель 18-го марта, 1921, в Ризі.

КАЛІНІН ПРОТИ АМЕРИКИ

МОСКВА, 17. марта. — Президент всеросійського совета М. Калінін говорив нині на зібранню в Минську, столиці Білорусі. Він вказав на скріпленне становища совітської влади, чого доказом признанне її многими другими державами. Докоряв Америці, що не признала совітської влади. Він казав, що вона намагається не допустити аби Росія вибилась на заслужене становище, бо Росія (?) є її суперником на світовому збіжевому ринку.

ТРОЦЬКИЙ СКОРО ВЕРТАЄТЬСЯ

МОСКВА, 14. марта. — Заступник Троцького, Фрунзе, заявив, що Троцький вернеться з Кавказу за два тижні і обійме наново свій уряд.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РУХ ЧЛЕНІВ.

Місячний звіт рекордового секретаря про рух по відділах Українського Народного Союза в місяцю лютім показує, що в сьому місяцю приступило нових 414 членів, а принято наново 42 члени, себто разом 456 членів.

Прибуток се гарний, але, коли взяти на увагу, що се зимовий місяць, коли організаційна робота може йти жвавійше, то не можна сказати, що се вершок того, що члени Українського Народного Союза моглиб зробити при напруженню всіх сил.

Поважним здобутком сього місяця треба вважати основанне трох нових відділів, а саме Товариства „Любови" у Лос Анджелесі, в Каліфорнії; Сестриця Усп. Пресв. Діви в Деррі, в Пенсилвенії; та Товариства „Українського Сокола" у Бофало, в стейті Ню Йорку.

Основанне сих товариств треба признати поважним поступом тому, бо кожде з них, так сподіватися можна, стане осередком дальшої організаційної праці, стане тим дзвоном, що буде скликати людий в громаду, до спільної праці для захорони своїх родин перед нуждою на случай нещастя, слабости або смерти.

Члени Українського Народного Союза мусять повести свою організаційну роботу дальше, не здержуючи її ні на хвилину. Місяць март повинен принести їх організації більше членів, як приніс місяць лютий. Вони використовують останні зимові дні для вияснення їм користий та потреби запомогового обезпечення.

ВІЙНА З ПОЛЬЩЕЮ.

На зборі Ради Ліґи Народів у Женеві, в Швайцарії, заявив премієр Литви Ґальванавскас, що приймає умову, якою Литва признає Польщі права торговельної плавби рікою Німаном до пристані Мемеля, але рівночасно стверджує, що у справі Вильни Литва і далі у стані війни з Польщею. Польський представник Скірмунт відповів, що Польща вважає, що вона у мирових відносинах з Литвою, бо справа Вильни вже полагоджена, бо навіть Америка признала її приналежність до Польщі.

Одначе Скірмунт і його ціла Польща забувають, що до мира треба двох сторін, а до війни вистарчить одна. Щоб мирову умову підписати між двома спірниками, треба їх обох. Таксамо треба обох сторін для удержання умовленого мира. Але для війни між двома спірниками вистарчить один. Польща задовлена, що розбоєм захопила Вильну і, розуміється, хоче мира. Одначе Литва ніколи не може згодитись, аби її столиця належала до Польщі і тому не може проголосити мирового стану з Польщею, поки не відбере від неї Вильни.

Таксамо у війні з Польщею Україна, Білорусь і Німеччина.

На зборі Ради Ліґи Народів вони не можуть заявити, бо туди не належать.

Україна і Білорусь не можуть навіть заявити того яко держави, бо вони яко держави хвилево не істнують, бо їх розбили і розібрали сусідні держави — Московщина і Польща та держать під своєю окупацією до якогось часу. Німеччина теж не може того заявити, бо вона тепер під алїнтським баґнетом.

Але мимо того всього Україна, Білорусь і Німеччина таки у стані війни з Польщею, таксамо як Литва. Ся війна триває безупинно дал іі Поляки теж беруть в ній участь. Обі сторони вживають способів, які в дану пору і серед даних обставин можливі.

От Поляки хотіли завдати Німцям удар через прогнанне 200,000 німецьких хліборобів на землях, які аліянти призначили Польщі. Тепер Німеччина упоминається за них покищо через тих аліянтів, що віддали сі землі Польщі.

А Українці і Білорусини під окупацією Польщі ведуть війну з Польщею коwждого дня і кождої ночі. Польська окупація українських і білоруських земель мала на дальшій меті повне і корінне винищення всього, що українське і білоруське. Самособою, що Українці і Білорусини мусять вести САМООБОРОННУ ВІЙНУ. І вони ведуть. І се війна кровава. Падуть жертви. Польська окупаційна влада замучила десятки тисяч Українців і Білорусинів у сій війні. Але війна не скінчилась. Ось тепер Ляхи закатували у Львові Українку Ольгу з Левицьких Бесарабову, а під Львовом українського молодця Гната Дацкова. Се поодинокі події з безупинно їївійни, якої не закінчать ані польські звірства, ані аліянтські „мирові договори", ані аж оружна побіда над Польщею всіх тих, на чиїх землях силкується розсістись.

А покищо треба ствердити, що Литва, Україна, Білорусь і Німеччина остають у СТАНІ ВІЙНИ з Польщею. І не тільки треба ствердити, але продовжати її усіми й усякими можливими способами, поки Польща не уступиться у свої етноґрафічні границі.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЯ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ. НЕ ТРАТЬТЕ І ВИ. ОБЕЗПЕЧІТЬСЯ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС. ТЕПЕР ПРИЙМАЄСЬ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ.

ТАРАС БУЛЬБА НА ЕКРАНІ.

(Монументальний фільм Мінхенського фільмового товариства „Єрмолієв-Орбіс".)

—o—

З Мінхена (столиці Баварії) пишуть нам:

На днях дано перед запрошеними гостями першу пробну виставу нового фільму Єрмолієв-Орбіс. Твір цей завдяки своєї монументальности і новости буде небувалою подією у міжнародньому кінотеатральному світі. В пору, коли майже в усій фільмовій продукції Німеччини запанував застій, відважилося мінхенське фільмове товариство „Орбіс" узяти до опрацювання твір, для знимок якого потреба було цілих шість місяців. Більше як пять тисяч люда узяло участь у виставах цього першого великанського українського козацького фільмового твору — „Тарас Бульба" — по Гоголю. Режісерував славний артист Володимир Стрижевський. Він тепер опрацював для фільму гоголівський текст „Тараса Бульби". Мистецька обробітка спочивала в руках фільмового артиста І. Н. Єрмолієва. Кошти цього фільму просто казочні. Для інсценізації „Тараса Бульби" треба було побудувати в околиці знимкового ателіє в Ґрінвальді і Ґайзельґаштайґ — українські села, цілі дільниці місточка, хати пошивані соломою, темні заулки, твердиню Дубно, Запорожську Січ, козацький табор. Праці над цими будовами тривали цілі тижні. А будувати треба було згідно з українським стилем та історичною минувшиною. Величезні простори краю використано для знимок запорожсько-польських боїв. Такої гарної знимки не мала досі не лише Німеччина але й инші краї — це признають одушевлені чужинці.

Участь у виставі брали першорядні артисти. Титулову ролю — Тараса Бульбу — грав І. Е. Дуван-Торцов, з Московського Художественного Театру. Ролю сина Тараса Бульби — Остапа — відіграв Осип Рунич з театру „Ермітаж" у Москві; другого сина — Андрія — Оскар Маріон із Праського Міського Театру. Жіночу головну ролю: дочки польського воєводи, грала Олена Маковська, славна фільмова артистка Італії. І побічні ролі спочивали в руках славних артистів і артисток: Клементина Плеснер, з Віденського Бурґтеатру; Новицький, з Імператорського театру в Москві; Лія Чунґ-Чінґ; Полонський з Імператорського театру в Петербурзі; Авґ. Юнкер і Руд. Раб із Мінхена. Імператорський балєтмайстер П. Владиміров інсценізував танці. Дуже гарні декорації і костюми тисячів людий, що беруть участь у фільмі „Тарас Бульба". Фотоґрафії дуже вдачні. Німецькі часописі признають однодушно, що це величавий твір, який ледви чи може появитися раз на кілька десяток літ у фільмовому світі.

ЧЕХИ ПРО ПОЛЬЩУ

З нагоди експозе міністра Замойского чеська преса посвятила знову трохи більше уваги польським відносинам, про чому — як побачимо з нижченаведених цитатів — не змінила свого давнього твердого погляду. І так у передовій статті праської „Трібуни" читаємо м. и.: „Польський міністр закордонних справ не сказав нам нічого нового. У міжнародньому життю Европи Польща має дуже мале значіння, бо внутрішні ворожнечі, як політичні так і господарські, вичерпують її сили і знижиють до рівня „другорядної держави". Значіння Польщі, твердить дальше поважний праський часопис, меншає ще й із приводу зростаючого значіння Росії. Польща обманювала себе, що займе на міжнародній арені становище Росії, і на підставі того самообману дістала Горішний Шлеск і Східну Галичину. Це „перевернуло Полякам у голові", так, що вони почали згори глядіти на своїх сусідів. Пять літ конфлікту Польщі з Чехословацькою Републикою — це була в суті речі боротьба за признання великодержавного престіжу Польщі. Навіть представники культурного польського життя міркували собі, що простяжність державних кордонів Польщі управнює її уряд до претенсій на кошт сусідів. „Пан професор Кутшеба, — читаємо там дальше— отже поважна особа, післав нам до Праги минулого року вказівку, що, мовляв, Поляки хотіли Яворину передовсім тому, щоби пізнати чеську добру волю. А що ми не могли того зрозуміти, то й дуже розгнівали їх".

Дальше „Трібуна" предсказує повне фіяско заходам Польщі що до збудування союзу балтійських держав (компромітація варшавської конференції аж надто потвердила правдивість отого скептицизму!), при чому зауважує, що „політика Польщі супроти національних меншостей мусить бути осторогою для инших держав" та що „Поляки нічого не навчилися...".

Крім „Трібуни" дуже голосно відізвалася і „Праґер Прессе", півофіціяльний орґан міністра закордонних справ Бенеша. Ця ґазета просто кепкує собі з польських жалів над ізолюванням Польщі як транзитового шляху зі Сходу на Захід, і називає відповідні голоси польської преси „фантастичною злобою", яка відбилася на всій польській політиці, що в справі Яворини дійшла вже до „шпилю безглуздої політики нацьковування".

Реферуючи широко ті й їм подібні голоси чеської преси, краківський „Час" приходить до висновку, що Бенеш вважає мабуть, що Польща дійшла вже до того ступня розкладу, що буде можна без труднощів вжити її як знаряддя до „витягнення Чехословаччини з важкої ситуації, в „якій вона найшлася". А хто витягатиме Польщу?!

ПО УКРАЇНІ

Голос з села на Полтавщині.

Наводимо уривок з листа, який одержано у Львові з села на Полтавщині і передано до редакції ґазети Наш Прапор. Лист подаємо з захованням мови автора:

„Любий брате! Не так давно одержав твого листа, який містить в собі майже самі запити. Так їх багато, що не знаю, чи зможу на все дати відповідь. Насамперед згадую тобі про свою сімю. Всі здоровенькі. Діти — троє — ходять до школи. Хоч школа дуже суха, а ходити треба. Суха через брак відповідних навчителів, та вона тепер і нижча, як була. Учити дітей тепер дуже за тяжко. Учебники (підручники — прим. „Н. П.") що року міняються на инші. Життя селянина дуже гірке. Наприклад так: я за 11¾ десятин ріжних угодій землі плачу за 23 рік продподатку (продовольчий податок — прим. „Н. П.") 110 пудів (1.760 кільоґр. — прим. „Н. П.") житом, який можна замінити грошево приблизно так. Відвези на ринок 1½ пуда, то ці гроші вони приймуть за 1 під. Крім цього, ще є місцеві налоги (податки — „Н. П."), бо той зветься державним. Обовязкова страховка (асекурація — „Н. П.") будівлі від пожежи худоби (майна), від загину посіву, від граду — це в золоті, а в переводі на хліб буде пудів на 40. Тепер одна пара чобіт коштує пудів 50, ще й поганенькі. Селянський продукт дешевий, а індустріяльний — дорогий. Наприклад 1 фунт гвіздків (цвяхів „Н. П."), які й мені необхідні, бо я й досі строюсь, коштує 1 пуд жита. Тому-то я за 3 роки не скінчив і хати. Що до мануфактури (матерія „Н. П."), то я її тепер не купую, а хай жінка нажима на прядку. Прямо ніяк не пристосуюся до житя. Далі — ти питаєш, як забрали твої річі? Забрано не тільки твої, але багато кой чого, і не за один раз. Скоро після твого виїзду, після перевороту, прийшло 4 вночі озброєних і давай — бурку, сиву шапку, бо бачили, що ти з собою в Ромен не брав, хром (шеврова шкіра), за який ти де-то (десь „Н. П.") балакав. Все забрали: моє пальто кастрове на кожусі, піджак, з яким їм жалко було розстатися, 2 штанів, у жінки в сундуку (скрині „Н. П.") кой-що з дрібнішого, а великої одяги не взяли. Далі заставили (примусили „Н. П.") відкрить комору, де найшли твою шенель, сюртук (= сурдут), чумарку — все забрали, а осіннє пальто покинули на дворі. Вернулись до хати, розділи татка нашого до білля й босого, кажуть, поведем на острів і розстріляєм, як наших там постріляли. Коли ми з плачем стали прощатися, то вони всі вийшли з хати і не верталися. Подумай — що переживаємо! Рівно через рік після того приїхав у N. (подана назва села „Н. П.") „отряд для розкулачування. У X. (друга назва села „Н. П.") того часу був з своєю бандою В. (подано призвище) і хто-то сказав, що й ти в його. Цим самим В. у Z. (подана назва) убито 3 червоноармійців, за віщо в X. убили 3-х Z-ських дідів й починають „розкулачувать". У нас узяли, — так вони кажуть, — твою часть: одного коня сліпого, телицю, двоє свиней і нашого дорогого татка взяли, 11 душ чоловіків і жінок і через пів року всі вернулися, крім нашого татка, якого убили 3-го дня на N—ськім (подана назва міста) кладбищі — 6 чоловік в одній ямі. Це все те, що ти питаєш, на яких піставах. Після того двічі розбивали двері біля нового погреба з бджолами. Що забрали, що перебили; довелось серед зими перевозить до N. в X. (назва села) хату. Це дуже відчулось, і половина пропало. Іван N. без вісти В. — в Парижі. Д. — без вісти. А. — десь на Поділлі. Юстя у Київі з чоловіком... За детальне тобі напевно видко більше, чим мені, бо я за рік не читав часописи, а ти напевно кожен день до неї заглядаєш, та ще вона у вас ширша, як тут... У нас все ширше розвивається уголовний (кримінальний) бадитизм. Того на дорозі перестрінуть та чоботи й сірак стягнуть, до того в хату заберуться та останню свитину заберуть, а там десь тихонько до комори залізувь і витрусять усе, що ще зберіглося. І у мене в цьому році взяли 6 куснів полотна, всього 120 аршин. Знаю хто взяв, але — мовчи, бо гіршого лиха наживеш. Пропало! Суди тут є, але злодіям удається виходити сухими з води. Так і цей — під судом не раз був, але виходив відправданий. Та майже всіх так судять, рідко кого приборкають...

Напередодні „очистки" Київа.

В звязку з масовим висиленням „непманів" з Москви і Петербургу київська ґазета „Пролетарская Правда" в статті п. з. „И Киеву надо подчиститься" порушує питання про необхідність такої-ж „очистки" Київа.

„Очищення Москви від брудного намулу — говорить стаття — ще не закінчене. Але за цю роботу енерґійно взявся т. Дзержінський і він, звичайнг річ, доведе її до бажаного кінця... В трохи меншому маштабі, але в досить помітній і для Київа дозі його опутали своїм павутинням „рвачи" всіх ранґів. Їх імена на память відомі карно розшукному відділові... Неп — непом, але, товариші... досить гарних слів — перейдемо до діла. Москва зробила почин. Слідом за Москвою! Як завжди!"

НАРОДНИЙ ПОДАТОК

(Вплачений до Обєднання в лютім 1924 р.).

22) Ірі, Па. Бр. св. Петра і Павла, від. 40, переслав В. Гаврилів 1.50

Зложили по 25 цнт.: В. Гаврилів, В. Юрчан, Й. Вітковський, Т. Сатишур, Г. Бекера, М. Пелінський.

23) Міннеаполис, Мінн., від Української Громади переслав Микола Ґрубрин 14.75

Зложили: Петро і Катерина Качмар 6.00 за 1924 р.; по 1.00: Микола Ґрубрин, Олекса Пилатюк, Микола Дмитрук і Іван Коцюба; по 50 цнт.: Петро Бутрин, Йос. Литвин, Онуфр. Шабатура, Петро Андрущак, Іван Сухорович, Петро Гайва, Антін Процна і Петро Кулиняк; по 25 цнт.: Петро Вонс, Павло Шабатура і Ів. Олійник.

24) Мікісракс, Па. Бр. св. Володимира, від. 91 У. Н. Союза, переслав Андрій Гальчак....19.00

Зложили: Костецький Семен 10.00; о. Олександер Пик 3.00; по 1.00: Лозик Григ., Баран Григ.; по 50 цнт.: Карваш Юрій, Салончак Стефан, Дзюбинський Мих., Вознічак Юрій, Ґаврік Михайло і Грицик Теодор; по 25 цнт.: Кричевський Фелікс, Козак Стефан, Рудавський Никола і Михайлишин Іван.

25) Пеорія, Ілл. Тов. Укр. Робітників, від. 190, пер. В. Бігун.. 3.25

Зложили: Батюк Антін 1.00; Батюк А. 50 цнт.; по 25 цнт.: В. Бігун, А. Пайончковський, А. Бігун, А. Кут, П. Пайончковська, М. Нагач, Р. Оніщук.

26) Шамокін, Па. о. Михайло Олексів (1924 р.) 3.00

27) Ню Йорк, Н. Й. Ліга Ам. Горожан Укр. Роду від членів.. 9.00

Разом з Рідною Школою переслано 543.13.

28) Нортгемптон, Па. Бр. св. о. Николая, від. 18 Провидіня, переслав о. Кутський 15.35

Зложили: по 1.00: о. Іван Кутський, Теодор Придка, Ів. Фрийдун, Анна Йовик, Михайло Трух, Іван Нагірний, Вас. Демчишин; по 50 цнт.: Атанас Цекот, Ів. Романік, Павло Шарга, Теод. Заячківський, Ґриць Драгущак, Теодор Присташ, Василь Ткач, Ст. Тюхтій, Григ. Кочан; по 25 цнт.: Онуфрій Палій, Антін Гринда, С. Лехів, Тимко Бомба, Ілько Масляний, Проць Барна, Теодор Сінякевич, Іван Сирко, Ант. Кочан, Павло Лахута, Іван Левіцький, Г. Підставський, Вас. Беднарчук, Г. Стець; Мих. Добрянський 35 ц.

29) Филаделфія, Па., Ілько Кісь (1924 р.) 3.00

30) Спрінґ Велей, Н. Й. Українське Тов. Просвіта, переслав Ів. Бреґа 7.00

Зложили: О. Мельник 2.75; І. Бреґа 75 цнт.; по 50 цнт.: А. Кашинський і С. Магомета; по 25 цнт.: П. Бандура, К. Ільків, К. Роґовський, М. Терпеливець, Н. Заґадайко, С. Чавус, Д. Гнилишин, І. Кріл, П. Мирдак, І. Порбалук.

31) Филаделфія, Па. Бр. св. Ґеоргія, переслав Г. Комуніцький.. 2.00

Зложили: по 50 цнт.: Яків Воробель, Никола Криско, Данило Нагірний; по 25 цнт.: Яцко Кучірка і Василь Наконечний.

32) Филаделфія, Па. Бр. св. Йосафата, переслав П. Міхальчук.. 2.00

Зложили: по 25 цнт.: Андрій Маньків, Бурин Теодор, Ланюш Олекса, Григ. Ґураль, Міхальчук Панталаймон, Бурин Теодор, Стецик Вас., Григ. Ґураль.

33) Бруклин, Н. Й. Бр. св. Димитрія, від. 32 Провидіня, переслав Г. Бурбуляк 3.00

Зложили: по 50 цнт.: Карплюк Теодор, Тихий Дмитро, Шеремета Теодор, Шиш Семен, Дупак Іван; по 25 цнт.: Григ. Бурбуляк і Михаїл Заверуха.

34) Филаделфія, Па. Бр. Всіх Святих, від. 144 Провидіня, переслав Евген Якубович 31.50

Зложили: Володимир Костецький 6.00 (1923 і 1924 р.); по 3.00: Антін Цурковський, Петро Кирилюк, Евген Якубович, Теся Козаківна, Михайло Дармограй, Ник. Гладюк, о. Петро Середа, др. С. Демидчук; Антоніна Кульчицька 1.50.

35) Джерзи Сіти, Н. Дж. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. Союза, переслав Василь Ґіль 17.50

Зложили: по 75 цнт.: Улицький Кирило, Панас Левко; по 50 цнт.: Чорневий Теодор, Ленчук Семко, Кіцей Стефан, Кулич Левко, Баран, Михаїл, Пігура Ник., Тенюк Антін, Томко Панас, Булик Роман, Салюк Михайло, Дума Левко, Станіславишин Іван, Баран Едоким, Василюк Ізидор, Миць Іван, Кшачковська Татяна, Ґріца Стефан; по 25 цнт.: Матвіяс Вас., Яцків Олекса, Жарський Василь, Ґіль Василь, Бобовник Іван, Рубінович Андрій, Гук Юрій, Гуменюк Григ., Сайчук Семко, Жарський Йосиф, Жарський Ів., Мисак Семко, Струж Данило, Струж Левко, Сайчук Андрій, Дячик Гр., Колісник Онуфрій, Струж Роман, Васько Іван, Дорош Дацько, Заяць Никола, Салюк Йосиф, Кот Стефан, Гриник Семко, Захарейчук Доця, Ярош Антін, Мазур Андрій, Терпливець Юлія, Корнило Андрій і Кухар Олекса.

Разом зложено в лютім $1214.78.

НІХТО НЕ ЗНАЄ ГОДИНИ СМЕРТИ АБО НЕЩАСТЯ СВОГО. ОБЕЗПЕЧІТЬ СЕБЕ І СВОЮ РОДИНУ

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА:

Згідно з ухвалою річного засідання головного уряду У. Н. Союза за отсим проголошуеся

ПРОДОВЖЕННЄ КАМПАНІЇ

принимання нових членів без вступної оплати до У. Н. Союза по конець місяцягмая 1924 р.

В виду того, в слідуючих трох місяцях, а то в

МАРТІ, КВІТНІ І В МАЮ

Український Народний Союз, посередництвом 345 своїх відділів в Злучених Державах і Канаді буде приймати

МУЩИН, ЖІНОК і ДІТИЙ

почавши від скінченого 1-шого року до 55 літ віку

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

НА ОБЕЗПЕЧЕННЄ В СЛУЧАЮ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ.

Організуйте нові відділи, братства, сестрицтва і товариства.

Приєднуйте нових членів і членкинь.

По близші інформації голоситься до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
Recording Department
P. O. BOX 76, - - - - JERSEY CITY, N. J.

Джерзи Сити, Н. Дж., 5-го марта, 1924 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:
Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.

АГРАРНА РЕФОРМА В ЛИТВІ

По здобуттю державної незалежности найважнішою справою для литовського народа було зімельне питання. Це питання вирішив литовський сойм законом про аґрарну реформу з дня 15. лютого 1922 р. Земельний закон введено негайно в життя і до першого січня 1922 призначено до вивлащення 44.268 гектарів зімлі. Із цього передано школам і іншим установам 1.371 гектарів. Решт у36.897 гектарів одержало 2.849 людей, а саме 807 малоземельних, 2010 безземельних і 32 ремісників. З них 176 одержало землю без викупу.

Від 1. січня до 1. грудня 1923 передано публичним установам 14.301 гектарів, а 73.236 розпарцельовано між 9.837 людей так, що ця земля дісталася 4.767 малоземельним селянам, 4.950 безземельним і 120 ремісникам; 599 людей одержало землю без викупу.

В році 1924 мається розпарцелювати 130 тисяч гектарів. Розуміється, що цю землю дістають не кольоністи і не осадники, а своє місцеве населення.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

I. том.

СПОГАДИ.

IX. (1894—1895).

(30)

Переїзд в Одесу. — Одеська громада. — Смоленський і М. Комар.

Коли прийшла пора віддавати старших дітей до школи то ми рішили оселитися всім разом в Одесі, щоб не розлучатися з дітьми. Я поїхав в осени 1894 року в Одесу, найняв помешкання, купив сяку-таку мебель і ми вибралися на зиму з села, а літом, коли кінчалася у дітей наука, всі вони виїжали з мамою на село, я-ж виїздив з города, як тільки зачиналася весна, часом і в половині лютого, та й зимою навідувався кожного місяця і проживав по скілька день в селі, а коли була робота, наприклад здача проданого хліба, то й довше; всю осінь, аж до зими я сидів в селі і тільки яких три-чотирі зимових місяців жив у городі. Оселившись з родиною в Одесі, я часто бував у Комаря та Смоленського і незабаром дістав від них пропозицію вступити в Громаду, на що я з радістю згодився.

Сталих, орґанізованих громад українських було тоді на Україні тільки дві, в Київі, так звана „Стара Громада" і в Одесі; потім пізніще вже заснувалися Полтавська і Чернигівська. Київська громада, як відомо, орґанізована була ще в початку 60-тих років В. Б. Антоновичем, д-ром Панченком, К. Михальчуком, П. Житецьким та иншими, а Одеська — в 70-их роках Л. Смоленським, М. Климовичем, Боровським, А. Крижановським та иншими. Конституція у обох громад була однакова — по рекомендації не меньче, як двох членів, після оголошення на двох зібраннях, на третьому зібранню новий член приймався після таємного голосування; як що хоч один голос був проти, то вже такий кандидат не приймався, бо в такому братстві, яким вважалася громада, не повинно було, щоб хтось проти когось щось мав. Багато в 70-х та 80-х роках засновувалося громад по инчих містах, навіть і в Київі і в Одесі, так званих молодих громад, але у всіх у них приймалися члени не по одноголосному рішенню, а по більшости голосів і всі вони, може через цей пункт своєї конституції і не жили довго, а роспадалися, зникали і знов складалися инчі, а Київська „Стара Громада" і Одеська проістнували до 1917 року і ніколи серед них не було й жадного зрадника чи провокатора. За моїх часів в Одесі зорґанізувалась була молода громада, але скоро розлізлася; декотрих її членів потім прийняли в стару громаду, а більшість зосталася по за громадою і потонула в російськім морі. Найвидатніщими членами нашої Одеської Громади були: Л. Смоленський, М. Комар та Михайло Климович.

Л. А. Смоленський, якого я описував в перших главах, користувався в Одеській Громаді безмежним авторитетом та загальною повагою, він був там центром, невибраним головою, бо в Одеській та й в Київській старих громадах не було вибраного голови, а головував раз-у-раз господар хати в якій збиралася громада.

Другою найвидатніщою особою в Одеській Громаді був відомий бібліоґраф Михайло Комар. Родом з Катериновлавщини, з Запорожжя, з великою круглою лисою головою та з великими запорожськими вусами, він нагадував Запорожця, але тільки тоді, коли сидів і коли не видно було його малесенької, щуплої статури. Незвичайно працьовитий, він увесь час поза урядовою службою нотаря, сидів над бібліоґрафією, словником так пильно, що майже нікуди здому не виходив, тому всі раз-у-раз сміючись казали йому, що за сиднею у нього незабаром атрофуються ноги. По вдачі гарячий, нездержливий, а тому в перечках дразливий та ущипливий; коли він бувало розгорячиться, то приятелі, жортома, казали йому, що він дзичить і тне як справжній комар. На старість він почав слабувати на грудну жабу, покинув курити (палити), перестав пити популярне серед одеських громадян червоне бесарабське вино „Мерло", але страшні події революції 1905 року прискорили його смерть: після обстрілу поліцією будинку, в якому він жив, коли йому довелося з родиною ховатися в помешканні за стінами, де не було вікон, він вже не міг видужати.

Одеський Мировий Суддя Михайло Климович — чорний (бо в громаді був ще молодчий брат його Петро, блондин*) як правник був хранителем громадської неписаної конституції і раз-у-раз пильно стежив за її виконуваннем, особливо при виборі нового члена; незабаром, по моїм вступі в громаду він помер.

Решта членів Громади, душ до двадцяти пяти, переважно ґімназіяльні учителі, нічим особливим не відзначались, але все були люде ідейні, віддані щиро справі національного відродження українського народу. З них, крім згаданих були старий Боровський, Антін Крижановський, брати Олексій і Григорій Андрієвські, Кость Іващенко, Іван Руденко, Григорій Смирнов, Олексій Левіцький, Петро Злотчанський, Антін Синявський. А. Погибка, Дмитро Сигаревич, податні інспектори: Федоренко, М. Білінський, М. Шостаковський та инчі, яких тепер не згадаю. Під кінець мого пробування в Одесі увійшли Іван Луценко та Федор Шульга, останній був скоріще російський кадет.

Смоленський був касиром громадським і її ідеольоґом; він не раз доводив, що Громада Київська, а за нею й Одеська, мають, через Кирило-Методієвське Братство, преємственний звязок з тими українськими братствами, що колись врятували Україну від полонізації і пророкав, що колись отакі орґанізації, як громади, врятують Україну і від московського ярма, а через те надавав великого значіння істнуванню громад. Бували такі члени громади, переважно з молодчих віком, що нарікали на те, що Громада нічого не робить, що збирається тільки для того, щоб повечеряти та випити, або сидіть над такою нудною роботою, як складання словника, що не варт і істнувати таким громадам; деякі з них незадоволені недіяльністю громади, покидали її і потім ґубилися в російськім загалі; деякі пропонували якісь нездійснимі проєкти діяльности для громади, але нічого з того не виходило, бо громада складалася з людей ріжних політично-соціяльних світоглядів обєднаних не програмом, бо ніякого програму у громад не було, а тільки любовию до українського **лова.** Я підкреслюю **слова,** бо крім людей настроєних демократично, які мали на меті інтереси народу взагалі, в громаді булилюде далекі від інтересів демоса, але любили і дбали про розвиток українського слова. Смоленський раз-у-раз старався примирити всі елементи, з яких складалася громада і, хоч сам по переконанням був соціяліст, але раз-у-раз дуже толерантно і з повагою ставився до такої праці, як складання російсько-українського словника, над якою працював Комар з кількома громадянами. В словарній комісії і я охоче приймав участь, бо надавав великого значіння словарю для виучування мови і для перекладів. Комісія словарна, під головуванням Комаря, збіралася раз на тиждень і працювала протягом кількох років. Праця та велася так: Одеська громада дістала від Київської народної українсько-московський словарний матеріял в картках і обернула їх на московсько-українські. На зібраннях один член комісії голосно читав слово за словом московський словар Даля та Академичний, другий стежив за картками, инчі за словниками: Левченка, Шейковського, Партицького, Желихівського, Верхратського (з обережністю, бо він часто сам виконував терміни), Беринди та инш. Провірені і апробовані слова М. Комар записував у зшиток. Я подавав і пояснював переважно сільсько господарські слова. Словник той потім вийшов при моїй матеріяльній допомозі, у Львові в чотирьох томах під псевдонімом — М. Уманець і А. Спілка, що означає М. Комар і Адеська громада. По скінченню праці над словником, коло Комаря згуртувалася купка, що працювала над українською бібліоґрафією, але я в тім гурті участи не брав. Збиралася громада що два тижні по черзі у членів, у яких була більша кватиря, бо в одеській громаді на зібрання приходили члени громади з жінками, а часом і з дорослими дітьми так, що народу збіралося часто-густо більше пятидесяти душ. Молодші члени часом висміювали такі родинні зібрання, але Смоленський відповідав:

— Це необхідно, бо коли зявиться поліція, то попаде на чиїсь іменини, а як би зібрання складалися з самих мужчин членів громади, то ясно було-б що це зібрались якісь „заговорщики".

На таких зібраннях перше всього касир, Смоленський, вичитував справоздання, з якого видно було, за ким є яка залеґлість. Кожний член з початку року сам визначав суму, яку він платити-ме в рік і яку вносив помісячно; найменче вносили, як я памятаю, по рублю в місяць, а найбільше по 10 руб. але треба правду сказати, не всі вносили акуратно і не зайве було нагадування на початку кожного зібрання. Коли Смоленському щастило в той вечір зібрати якусь помітну суму, то він весело казав, що це зібрання було дуже продуктивне, бо на ці гроші Одеська Громада видавала пенсію пані Л. М. Драгомановій по 400 руб. у рік та виховувала двох дітей члена свого, Володимира Гроговича Мальованого, засланого в Сібір, де він потім, як я казав у перших главах, і помер. Правда, з тих вихованців не вийшло ніякої користи для української справи, бо лікар Тарас Мальований та сестра його Марина, учителька в Одесі, виховані на українські громадські гроші, нічим себе як Українці не виявили і нічого за них потім і досі і не чути було. Коли хто небудь з членів після зібрання ремствував, що даремно пропав йому вечір, то Смоленський і тут находив потіху, кажучи:

— Ми разом повечеряли, а всяке „преломление хліба" і споживаннє вина в гурті зближає людей і зєднує їх, а це в високій мірі важно, і коли вся Україна покриється такими громадами, які й нічого не робити-муть, то колись настане такий час, що їм лекше буде зговоритися, бо вони вже зєднані.

(Дальше буде).

*) Петра Климовича розстріляли 1920 року в Одесі большевики, як бувшого Міністра Фінансів за Центральної Ради.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ТАРАСОВИ ШЕВЧЕНКОВИ

Він був мужицька дитина, а став володарем в царстві духа.

Він був кріпак, а став велитнем в царстві людської культури.

Він був невчений ляік, а показав професорам і книжним вченим нові, ясні і вільні стежки.

Він десять літ стогнав під мускетом російського салдата, а для свободи Росії вчинив більше ніж десять побідних армій.

Доля переслідувала його за життя, скільки могла, а прецінь не змогла перемінити золота його душі в іржу; його чоловіколюбства в ненависть і погорду; його божественного довіря в розпуку і песимізм.

Доля не щадила йому мук, але не поскупилася й радощами, які плили із здорового жерела життя.

А одначе що найкрасше і найцінніще, вона відмовилась дати йому, аж зволила його смерть — а то непроминаючу славу і все на ново розцвитаючу радість міліонів сердець, яку викликують його твори.

Тим був і є для нас Українців Тарас Шевченко.

Іван Франко.

ДОПИСІ

БРУКЛИН, Н. Й.

В справі сирітського захисту

На поклик і прошенне комітету в справі допомочи сирітському Захистови в Тернополі зложили досі свої жертви слідуючі добродії на руки о. Волод. Лотовича: Мик. Ґрубрин $10.26, Яків Ґрубрин і Петро Бутрин по $5.00; Петро Куліковський і Іван Коцюба по $2.00; Іван Сухорович, Григор. Пастушенко, Іван Козак, Олекса Пилатюк, Петро Кулиняк, Степан Коцюба і Конст. Рихлій по $1.00; Павло Шабатура, М. Самотюк, Йосафат Процків, Катерина Качмар, Петро Андрущак і Іван Олійник по 50 ц.; о. Волод. Титар, Петро Проскурняк і Лука Харчишин по 25 ц.; о. Антін Лотович, Честер, Па., і о. Волод. Лотович, Бруклин, Н. Й., по $5.00; о. Волод. Сполітакевич, Йонкерс, Н. Й., о. Мих. Кузів, Шамокин, Па., і д. Ст. Дембіцький, Ню Йорк, по $3.00; д. Роман Слободян, Джерзи Сиһті, $2.00; Петро Сороколіт і Гр. Кудрик, Гемтремк, по $1.00; П. Ґалушка, А. Древняк, П. Монастирський і М. Калушка, Гемтремк, по 25 ц. — Разом $59.00.

Сі гроші вислано дня 6. марта через „Стендерд Інтер. Ейдженси", 30 Іст 7-ма ул., Ню Йорк, чеком платним в долярах на руки о. Тимотея Сембея, вул. Сенкевича ч. 55 в Тернополі, по струченню $2.00 оплати.

Крім сего добр. Ів. Онуферко з Питсбурґа вислав сам безпосередно $10.00 і викликує з просьбою до зложення відповідних жертв добр. Гринька Шабатуру і Василя Шабатуру з Питсбурґа, Луку Островського з Гемтремк,

Добр. Микола Ґрубрин з Минеаполис просит і викликує своїх знаємих: Івана Пашкевича і Онуфрея Лесика з Авока, Па., Василя Кордубу, Еміліяна Решетуху і О. Решетуху з Бофало, Н. Й., Василя Вівчаровського, Йосифа Вівчаровського, о. Антона Лотовича, Василя Свобіня і тов. Крохмальних з Дітройт, Миш.

Низше підписаний комітет складає всім згаданим добродіям жертводавцям в імени справи порячу подяку і просить сердечно сею дорогою висше викликаних, як і всіх Тернопільщан, Збаражчан, Скалатщан і Теребовельщан не пожалувати своїх лепт і щиро потрудитися в своїх місцевостях для сеї справи а тим бодай в части осолодимо гірку долю тих нужденних сиріт, яких батьки поклали свої буйні козацькі голови за волю і славу України.

ЗА КОМІТЕТ ЗАХИСТУ
в ТЕРНОПОЛІ:

о. Волод. Лотович, Мик. Ґрубрин, Степан Дембицький.

P. S. Дальші жертви проситься присилати на адресу: Rev. Wladimir Lotowycz, 160 North 5th St., Brooklyn, N.Y.

ЛАДЛАВ, МАСС.

Проч з Московщиною!

Признакою несвідомих людий є це, що вони захоплюються усім новим. Вони не питають, чи те нове є добре; їм вистарчає, що це новітна річ і їм здається, що через це вони стають „поступові", коли усюди голосять „нові кличі".

Правдиво розумні люди не приймають кожної нової теорії поти за правду, поки нема ніякого про неї сумніву.

Ріжні причини зложилися на це, що український нарід не є такий критичний у своїм осуді ріжних справ, як напр. Американці. Нарід, що живе в неволі і біді, не має богато часу застановлятися над чим иншим, крім поліпшення своєї долі.

Є приповідка, що потопаючий хапається бритви або стебла соломи, щоби ратуватися. Оттак і чоловік або нарід, у нужді, хапається якоїнебудь думки, щоби тільки добутися з тяжкого положення. Це можна зрозуміти. Нам не дивно, що деякі Українці, на землях, загарбаних Польщею, потішають себе надіями на теперішну радянську владу; — у роспуці чоловік не годен бачити ясно. Але коли тут, в Америці, хтонебудь похваляє і одушевляється московською тиранією на Україні, то це вже темний сліпець. Бо його очий не затемнює ніяка нужда та неволя — вінжеж живе у свобідній стороні; — він самохіть наложив на свої очи полуду, а вуха заткав грубою ватою, щоб не бачити й не чути того, що діється на Україні.

А це повинен кожний бачити ясно, що радянська влада не є нашою, українською, а тільки владою, накиненою нам з гори, через наших смертельних ворогів із Москви.

Колиб хто замучив і повбивав нам наших родичів, братів, сестер і дітий, а відтак прийшов до нас із закрівавленими руками тай сказав: „Ось тобі бубличок та яблуко, погодімся і жиймо як друзі" — щоб ми йому сказали?!

Оттак ті московські кати, які спричинили смерть міліонів українських мущин, жінок і дітий, прийшли тепер з закрівавленими руками і „офірують" нам українізацію.

І чинять це прокляті труси-душогуби задля смертельного страху, щоби захистити себе перед справедливою пімстою українського народу. Побачили, що не мають сили вигубити всіх Українців, що не годні здавити українського національного руху і тепер простягають нам бублика-яблучко, тоту „українізацію".

Що залякана азійська голота, що її головачі пробують себе ратувати, це не диво. Але верхом нікчемности, безпримірної підлоти і рабського пониження є це, коли є такі Українці, що працюють у користь московським катам. В історії людства нема прикладу, щоби такі страшні потвори мали лице стати перед своїм народом і боронити своє становисько найчорнійшої зради.

У других народів їх розderлиби на кусні. Нашого зрадника, гетьмана Брюховецького, розірвано на кусні за далеко меншу провину. Деж були колинебудь у нашій історії такі страхіння і звірства, як тепер чинили Москалі?!

Коли дехто із нашої еміґрації дасться все ще обдурювати большевицьким зрадникам та наймитам московських катів, так це така великанська глупота, що словами її не виразиш.

Плещуть ідіоти, як тільки вийде лукавий брехун і заговорить про „світову революцію", яка передасть усі богацтва „чорноробам-пролетарам" — і настане для всього робучого народу „рай".

А чому того раю нема ні на московщині ні на Україні? Та чи може хтонебудь розумний повірити, щоби культурні народи світа дали себе взяти під провід найтемніщій стороні, якою є Московщина? Де є московські ґенії, де є щонебудь у московської дичі таке, щоб могло імпонувати свідомим людям?

Навіть їх большевизм не їх теорія, а думка, створена на заході Европи. Москалі не вміли навіть приноровити її до своїх обставин. Чи може хоч сила і відвага є у Москалів? Може хоч їх війско грізне і страшне що треба із ним числитися?

Ми бачили цю „страшну" силу Московщини у світовій війні. Ми бачили її відтак у війні з Польщею.

У світовій війні одні Українці видержали на фронті до кінця, а в війні з Ляхами Москалі покрилися соромом трусів на завсіди. Ні, навіть доброї мілітарної сили не має темна Московщина. Це дика орда, яка іде в ростіч по першій воєнній невдачі.

Чваняться большевики, що їх визнала Анґлія а й другі. Чомужби ні? Коли я маю що продати або купити, то мені ще й лучше, коли знаю, що маю до діла з дурнем. Оттакий то великий істукан-дурак і є той московський народ. Колиб ним не був, не бувби так довго терпів старим царям, ані тепер не давби знущатися над собою новітним тиранам!

Є у нас поговірка, що ліпше з мудрим згубити, як з дурним найти. Так як у тій поговірці так і нам, Українцям, нема чого шукати спілки з Москалями. Ми надіємося, що і вони може колись стануть людьми. Може колись і вони переймуться ідеалами свободи, братерства і рівности. Але покищо вони є тільки сліпим орудієм в руках безсердешних політичних авантурників.

Україна дала Московщині богато добрих людий, які пробували учинити із неї свідомий народ. Начеб в нагороду за це Московщина висилала віками усі природні богацтва України, а нас гнетла і гнете, не даючи нам навіть свобідно дихнути.

Московщина не уміла навіть оборонити західних частин України перед Ляхами та Румунами.

Московщина негодна нам дати ніякого добра за увесь визиск нашого рідного краю.

Україна мусить розрізати на все той вузол, яким вона повязана із темним дикуном від півночи. Україна має всі прикмети на незалежну, сильну державу: Вона має розумний і відважний народ, а землю таку, що гарніщої і богатшої нема нігде инде на світі.

Союзовець.

БЕЗСМЕРТНІ КНИЖКИ

З ПРИВОДУ 110-ЛІТНОЇ РІЧНИЦІ ВРОДИН НАЙБІЛЬШОГО ПОЕТА УКРАЇНИ ПО ЗНИЖЕНИХ ЦІНАХ.

Кождого марта кождого року кожда свідома українська громада святкує память найбільшого поета України, Тараса Шевченка. Бесідники змальовують його життя, красу його творів, його велике значіння для українського народа. Що роблять поодинокі громадяни? Чи знають вони твори найбільшого українського письменника? Чи читають вони їх, чи може вдоволяються лишень чужим переповіданнем на концертах?

КНИГАРНЯ „СВОБОДИ"

має великий вибір творів Тараса Шевченка в ріжних розмірах, виданнях, оправах, як ось:

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА. Видання Української Накладні. Пять великих томів. Велика маса матеріялів до життеписи поета. Богато малюнків самого Тараса Шевченка й других артистів. Богдан Лепкий та акад. Корш були співробітниками сього видання.

Разом 5 томів. У прекрасній, твердій, полотняній оправі $13.00. У 3 томах $7.00.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО: ГАЙДАМАКИ. Чудове видання з прекрасними рисунками відомого українського маляра А. С. Сластьони. Наклад „Укр. Накладні". Великий фоліовий формат.

В люксусовій оправі $6.00; в полотняній оправі $5.00; в картоновій оправі $3.00.

КОБЗАРЬ. Видання Української Накладні. Грубий том на 707 сторін, який містить всі поетичні твори поета. Оправлений в тверду полотняну оправу. Має портрет поета...... **$2.25**

КОБЗАР. Видання „Українського Слова". У гарній брошурованій оправі з кольоровою вінетою. Має кромі портретів поета богато рисунків до його поем. Том має 310 сторін друку **$1.50**

ТРИ ПОЕМИ (СОН—ВЕЛИКИЙ ЛЬОХ—НЕОФІТИ). Се три чи не найголовнійші політичні поеми Шевченка, що звертаються зі завзятим обжалованнем проти гнобителів України. Том має передмови й пояснення пера українського поета Богдана Лепкого. Два портрети Шевченка. 134 сторін друку .... **35 центів**

ГАЙДАМАКИ. Видання „Українського Слова". Се найбільша історична поема Тараса Шевченка. Том має 100 сторін друку та великий вибір гарних ілюстрацій. Окладинка окрашена рисунком і портретом........ **50 центів**

ТАРАС ШЕВЧЕНКО. Видання товариства „Просвіти" в Америці (що була при Українськім Народнім Союзі). Книжочка у 63 сторони має: статтю Ол. Неприцького-Грановського: В столітні роковини Т. Шевченка; Дениса Лукіяновича: Про життя і твори Тараса Шевченка. Вибір поезій та ряд ілюстрацій........ **20 центів**

ШЕВЧЕНКО І ЙОГО УКРАЇНА. ЗБІРКА. Видання „Свободи". Поезії в память Шевченка, написані А. Альчевською, І. Франком, Кочубеївною, Оленою Пчілкою; статті про значіння Шевченка для української літератури та народа; вибір поезій Шевченка. Анґлійські переводи „Заповіту" **15 ц.**

БОГДАН ЛЕПКИЙ: ШЕВЧЕНКО ПРО МИСТЕЦТВО. Накладом автора. Се вибрані уривки з творів Тараса Шевченка, які показують, як Шевченко відносився до письменства та штуки. 26 сторін........ **10 центів**

Се видання творів Шевченка і про Шевченка, які повинні бути у кождій українській хаті.

По них можна пізнати, чи Українець про Шевченка лишень слухає, чи його дійсно знає.

КАВА

Давнійше це слово виводили від країни в Абісинії Каффа. Тепер виводять його від арабського „ґагва", себто вино, а далі напій, зварений з ягід. Африканські племена їли палену каву з маслом. Напій каву, котру ми нині пємо, стали готовити що лиш у XV століттю. Його давали дервітам, щоб вони не вснули і не спізнилися на молитви. До Арабії прийшов цей напій 1459 року і скоро поширився в Сирії. Року 1550 заложено перші каварні в Царгороді, року 1580 привезли каву венецькі купці до Італії і відси вона поширилася по полудневій Европі. В Анґлії першу каварню відчинено в Оксфорті 1650 року, а другу в Лондоні 1652 року. В Німеччині першу каварню відчинив 1679 року якийсь анґлійський купець у Гамбурзі, а 1721 в Берліні. Тепер нема міста, де не булоб каварень, а в більших містах вони на кождій вулиці, одна краща і більша від другої. Каварні заступають там клюби, читальні, в каварнях сходяться знайомі на ґазети, шахи, на карти, тут навіть всілякі товариства відбувають свої засідання. Є каварні з музикою, з кабаретами, з малими театральними сценами, є такі, де ґазети грають першу ролю, то знов такі, де головна річ карти, чорна біржа, сходини з дівчатами. В каварнях куються всілякі змови, заговори, революції, в каварні у Відні сербський король Петро Караджорджевич приготовив атентат на Александра Обреновича. Каварня в Европі грає дуже важну ролю. А всьо завдяки цій невеличкій ягідці „ґагва".

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошеня до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенем, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенне одно слово числити 2 цт коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміcтрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошеня чи оголошень.

Адм. „Свободи".